Адміністративне прав і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 351.541.1+351.74(44+430)

Холод Олег Володимирович
в.о. кафедри військової та фізичної підготовки
Національний університет «Одеська юридична академія»
Kholod Oleh
Head of the Department of Military and Physical Training
National University «Odesa Law Academy»
ORCID: 0009-0000-1190-0387

Хуторний Віктор Іванович
викладач кафедри військової та фізичної підготовки
Національний університет «Одеська юридична академія»
Khutornyi Viktor
Teacher of the Department of Military and Physical Training
National University «Odesa Law Academy»
ORCID: 0009-0004-4100-390X

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: ДОСВІД ФРАНЦІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ

FIRE TRAINING AS THE BASIS OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF POLICE OFFICERS: THE EXPERIENCE OF FRANCE AND GERMANY

Анотація. *Вступ. Важливим елементом освіти майбутніх поліцейських та удосконалення професійних навичок поліцейських із досвідом роботи є навчання поводженню з вогнепальною зброєю. Вивчення досвіду Франції та Німеччини у цій сфері є актуальним для України,*

особливо в період реформування правоохоронної системи та її адаптації до стандартів ЄС.

Метою статті є розгляд особливостей вогневої підготовки як складової професійно-службових компетенцій поліцейських у Німеччині та Франції.

Матеріали і методи. Основою дослідження є компаративний метод, який надав можливість проаналізувати статистику застосування вогнепальної зброї поліцією та виявити закономірності, зумовлені національними освітніми традиціями підготовки поліцейських кадрів у Німеччині та Франції, законодавством цих країн тощо. Системний метод зумовив розгляд набуття поліцейськими професійних вогневих компетенцій як одну з найважливіших складових загальної системи підготовки поліцейських кадрів.

Результати. Наголошено, що вогнева підготовка є частиною базових професійних компетенцій поліцейських у Франції та Німеччині, що складається з теоретичної та практичної частин та спрямована на забезпечення захисту населення, безпеку самих поліцейських та підвищення ефективності поліцейських операцій. Здійснено кількісний аналіз поліцейських органів у Німеччині та Франції відповідно до чисельності населення цих країн у контексті показників застосування поліцейськими вогнепальної зброї. Досліджено базові елементи техніки стрільби поліцейських, поширені у цих країнах. Розглянуто функції державних інституцій у Франції та Німеччині, уповноважених здійснювати вогневу підготовку поліцейських. Наголошено на унікальному позитивному досвіді Німеччини зі складання офіційної статистики по застосуванню поліцією вогнепальної зброї та оприлюднення цієї інформації. Доведено, що основними принципами застосування поліцейськими вогнепальної зброї у цих країнах є обмеженість таких випадків, та пропорційність.

Перспективи. У перспективі доцільно дослідити: німецький підхід до визначення меж необхідної оборони поліцейського, що допомагає уникати помилок та неправомірності застосування вогнепальної зброї; французький досвід детального розбору кожного випадку застосування зброї для корекції подальшого навчання тощо.

***Ключові слова**: правоохоронні органи, поліцейський, вогнепальна зброя, вогнева підготовка, практичне навчання стрільби, стрілецькі тренування, методики навчання стрільби, формування навичок. поліцейський, практичні заняття, методи навчання, зарубіжний досвід*,

***Summary.** Introduction. An important element of the education of future police officers and the improvement of the professional skills of police officers with work experience is training in the handling of firearms, and the study of the experience of France and Germany in this sphere is current for Ukraine, especially during the period of reforming the law enforcement system and its adaptation to EU standards.*

Purpose. The purpose of the article is to consider the feature of fire training as a component of the professional and service activities of police officers in Germany and France.

Materials and methods. The basis of the study is the comparative method, which provided an opportunity to analyze the statistics of the use of firearms by the police and to identify patterns caused by the national educational traditions of training police personnel in Germany and France, the legislation of these countries, etc. The system method conditioned the consideration of the acquisition of professional fire competencies by police officers as one of the most important components of the general system of training police personnel.

Results. It is stressed that fire training, consisting of theoretical and practical parts, is part of the basic professional competencies of police officers in France and Germany and is aimed at ensuring the protection of the population,

at the safety of the police officers themselves and at increasing the efficiency of police operations. It is carried out a quantitative analysis of police authorities in Germany and France in line with the population of these countries in the context of indicators of the use of firearms by police officers. The basic elements of policemen shooting techniques common in these countries have been studied.

The functions of state institutions in France and Germany, authorized to provide fire training of police officers, are considered. The unique experience of Germany in compiling official statistics on the application of firearms by the police and release this information is emphasized. It has been proven that the use of firearms by police officers in these countries is based on the principles of limitation of such cases and proportionality.

Discussion. In the future, it is advisable to explore: the German approach to determining the limits of a police officer's necessary defense, which helps to avoid mistakes and illegal use of firearms; the French experience of detailed analysis of each case of the use of weapons to correct further training.

Key words: *law enforcement agencies, police integrated training, firearm, fire training, practical shooting training, shooting training, shooting training methods, formation of skills, foreign experience.*

Постановка проблеми. Важливим елементом освіти майбутніх поліцейських та удосконалення професійних навичок поліцейських із досвідом роботи є навчання поводженню з вогнепальною зброєю. Зважаючи на специфіку цього крайнього засобу прямого примусу, питання вогневої підготовки співробітників поліції набуває виняткової важливості. Це забезпечує не лише їх особисту безпеку, але й значною мірою впливає на ефективність реалізації покладених на поліцію функцій. Вивчення досвіду Франції та Німеччини у сфері застосування поліцейськими вогнепальної зброї є актуальним для України, особливо в період реформування правоохоронної системи та її адаптації до стандартів ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених зарубіжному досвіду вогневої підготовки поліцейських, надав можливість виокремити основні їх напрями, зокрема, упровадження інноваційних освітніх методик, юридична відповідальність за її неправомірне застосування, гармонізація до міжнародних та європейських практик удосконалення професійних вогневих навичок, тактика застосування вогнепальної зброї працівниками поліції тощо. Так, Х. Деканоідзе та М. Хелашвілі надали розгорнутий аналіз системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ [1], О. Лопаєва та О. Бойко наголошують на можливості запозичення Україною позитивного досвіду Польщі щодо «чіткого законодавчого регулювання всіх сфер функціонування правоохоронних органів», у тому числі їх вогневої підготовки [2]. Д. Швець зосереджує увагу на аналізі систем підготовки поліцейських в США, Італії, Франції та ін., та пропонує запозичити деякі підходи, наприклад, психологічний антистресовий комунікативний тренінг, поширений у Німеччині [3]. С. Харченко та С. Іванченко наголошують на динамічності сфери правоохоронної діяльності, що значною мірою впливає на вогневу підготовку фахівців у цій галузі [4]. О. Моргунов та В. Васильєва розглядають принципи побудови системи підготовки кадрів для органів поліції у країнах Східної Європи та доводять, що вони у багатьох демократично розвинених країнах здебільшого збігаються [5].

Метою статті є розгляд особливостей вогневої підготовки як складової професійно-службових компетенцій поліцейських у Німеччині та Франції.

Матеріали і методи. Системний підхід зумовив розгляд набуття поліцейськими професійних вогневих компетенцій як одну з найважливіших складових загальної системи підготовки поліцейських кадрів. Компаративний метод надав можливість проаналізувати практику застосування вогнепальної зброї поліцією Німеччині та Франції та виявити

закономірності, зумовлені національними освітніми традиціями підготовки поліцейських кадрів, законодавством цих країн тощо.

Виклад основного матеріалу. *Організаційна структура поліції у Франції та Німеччини* зумовлена формами державного устрою цих країн. У федеральній системі Німеччини, функціонують поліцейські структури на федеральному рівні – Федеральна поліція (до 2005 року Федеральна прикордонна служба) та Федеральне управління кримінальної поліції (ВКА), та на рівні земель – 16 поліцейських структур, які сукупно становлять основу німецької системи безпеки. Бундестаг має свою власну поліцію [6]. Кількість співробітників поліції усіх рівнів станом на початок 2025 року становить приблизно 280–300 тис. (в загальну кількість входять присяжні співробітники поліції, адміністративний персонал та стажери) [7]. Приймаючи до уваги загальну чисельності населення Німеччини [8], на 329 жителів припадає один поліцейський, що є середнім показником щільності поліції за міжнародними стандартами. Щільність поліції вища у таких країнах, як Італія, Іспанія, та нижча у Швейцарії, Норвегії та США.

На окрему увагу заслуговує позитивний досвід Німеччини зі складання офіційної статистики по застосуванню поліцією вогнепальної зброї та оприлюднення цієї інформації. Складання щорічних звітів з цього питання було започатковано у 1974 році за ініціативою Постійної конференції міністрів внутрішніх справ та сенаторів земель, у 1984 році їх уперше опубліковано. Статистичні дані не персоніфіковані, тобто не стосуються окремих інцидентів і не містить інформації про жертви. Наразі інформацію у цих звітів представлено у шести категоріях: поранення: смертельні випадки; самогубства поліцейських; незаконне використання вогнепальної зброї; вбивство тварин. У 2024 році уперше опубліковано статистику застосування поліцейськими вогнепальної зброї у 1984–2024 роках. Якщо звернутися по показників застосування поліцейськими вогнепальної зброї, то з моменту возз'єднання Німеччини від куль німецької

поліції загинуло щонайменше 377 людей, у період 1976–1990 років на території Західної Німеччини – 153 людини, у 2024 році – 22 людини, що є найвищим показником з 1977 року [9], основною причиною чого є загальне зростання у країні насильницької злочинності. Розлогу інформацію з 1976 року з цього питання надає база даних «Хроніки смертельних випадків застосування поліцейськими вогнепальної зброї», з можливістю пошуку та інтерактивною картою, що упорядковуються Інститутом цивільних прав та громадської безпеки, і містить персоніфіковані дані про смерті, спричинені діями поліції, які не відображені в офіційній статистиці.

Франція є унітарною державою з високим рівнем децентралізації її адміністративних одиниць, на які поділена територія країни – регіони, департаменти та комуни, що зумовлює організаційну структуру органів поліції та її поділу на чотири рівні – національну поліцію, що працює у великих містах, Національну жандармерію, що забезпечує порядок у сільській місцевості та невеликих містах, та муніципальну поліцію. загальна Співвідношення кількості поліцейських (приблизно 280 тис. співробітників) [10] до кількості населення Франції [8] надає можливість вирахувати показник щільності поліції, який становить 359 співробітників поліції на 100 тис. населення. Слід зазначити, що на відміну від Німеччини Франція демонструє низьку прозорість доступу до систематизованої інформації щодо використання вогнепальної зброї правоохоронними органами та її наслідків. Зокрема, відповідно до звіту Генеральної інспекції національної поліції, у 2023 році у Франції намітилася тенденція зменшення показників застосування поліцейськими вогнепальної зброє (189 випадків у 2023 році порівняно з 285 випадками у 2022 році), але водночас зросли показники загиблих внаслідок застосування поліцією вогнепальної зброї (у 2021 та 2022 роках загинуло 18 та 26 осіб) [11].

Отже, можна констатувати, що Німеччина та Франція належать до європейських країн із високим показником кількості поліцейських на 100

тис. населення, який у більшості країн Європи коливається у діапазоні 217–386. Показники застосування поліцейськими вогнепальної зброї у цих країнах різняться, водночас спостерігається загальна тенденція збільшення смертельних випадків внаслідок застосування поліцією вогнепальної зброї.

Регламентація та обґрунтованість застосування поліцейськими вогнепальної зброї. У Німеччині право співробітників поліції на застосування вогнепальної зброї регулюється кількома законами на федеральному і земельному рівнях, основною умовою чого є захист від потенційно небезпечних життя нападів. Зокрема, згідно із Законом про використання прямої сили при здійсненні державних повноважень працівниками федеральних правоохоронних органів [12], вогнепальну зброю поліцейські можуть застосовувати тільки в випадку, якщо інші заходи прямого примусу були безуспішними або навряд чи будуть успішними. Метою застосування вогнепальної зброї може бути лише знерухомлення людини, що перешкоджає нападу або втечі. Забороняється стріляти, якщо застосування вогнепальної зброї може становити небезпеку для сторонніх осіб, за винятком випадків, коли це є неминучим щодо ситуацій з натовпом. Також вогнепальна зброя не повинна застосовуватись проти осіб, які мають вигляд дітей. Принцип пропорційності, закріплений у §4 вищеназваного закону, передбачає, що при застосуванні прямої сили правоохоронці повинні з числа кількох можливих і відповідних заходів обирати ті, які найменшим чином становлять загрозу для окремих осіб і громадськості загалом.

У Франції існує загальне та спеціальне законодавство з врегулювання застосування поліцейськими вогнепальної зброї при виконання свої службових обов'язків. Загальні правила застосування співробітниками Національної поліції та Національної жандармерії вогнепальної зброї у Франції закріплені у Кодексі внутрішньої безпеки, у ст. 435-1 якого чітко визначені такі ситуації, за винятком випадків, спрямованих на розгін

натовпу, а саме: 1) коли стосовно них чи інших осіб здійснюються напади на їхнє життя або фізичну недоторканність; 2) коли після двох гучних попереджень вони не можуть іншим чином захистити займані ними місця або довірених ним людей; 3) коли відразу після двох гучних попереджень вони не можуть змусити правопорушника зупинитися, який намагаються втекти від їх затримання або розслідування та, ймовірно, вчинятиме під час втечі напади на їхнє життя, фізичну недоторканність або життя інших осіб; 4) коли неможливо знерухомити транспортні засоби іншим способом, окрім як за допомогою зброї, а люди, які перебувають у них, ймовірно, вчинять під час втечі замах на своє життя, фізичну недоторканність або життя інших осіб; 5) з метою запобігання повторенню в найближчому майбутньому одного або кількох вбивств або замахів на вбивство, які щойно були скоєні, якщо поліцейські мають реальні та об'єктивні підстави вважати, що таке повторення є ймовірним, враховуючи інформацію, якою воли володіють на момент застосування зброї [13]. Спеціальні правила містяться у Законі про громадську безпеку від 28 лютого 2017 року [14], який гармонізував приписи, що стосуються співробітників Національної поліції та Національної жандармерії, стосовно застосування ними вогнепальної зброї з метою законної самооборони, а також чітко визначив п'ять випадків її використання, які збігаються із тими, що закріплені в Кодексі внутрішньої безпеки. Аналіз правозастосовної та судової практики також свідчить про панування обмежувальної доктрини щодо застосування співробітниками поліції вогнепальної зброї [15].

Відтак, застосування поліцейськими вогнепальної зброї у Німеччині та Франції базується на принципах обмеженості таких випадків, та пропорційності, тобто лише у якості останнього аргументу задля запобігання або припинення злочину.

Формування та удосконалення професійних вогневих навичок. За справедливим твердженням науковців, практиків, що опікуються

питаннями вогневої підготовки співробітників правоохоронних органів, рівень володіння нею безпосередньо впливає на законність її застосування, а «невпевненість або відсутність відповідних професійних навичок можуть призвести до трагічних наслідків, включаючи помилкове використання зброї, що загрожує життю як самого фахівця, так і оточення, тому одним із ключових завдань є підготовка поліцейських до реалістичних сценаріїв застосування зброї, формування у них миттєвої та виваженої реакції на небезпечні ситуації» [16]. С. Харченко та С. Іванченко наголошують на важливості при удосконаленні поліцейськими професійних навичок застосування вогнепальної зброї адаптувати освітні методики до нових технологій та прилаштувати техніку стрільби до нових реалій [4, с. 593].

У Німеччині підготовка поліцейських здійснюється на федеральному рівні, зазвичай триває три роки і найчастіше проходить у рамках дуальної програми навчання (вища служба) або професійної підготовки (середня служба) у поліцейських училищах/університетах, розташованих в окремих землях. У Франції навчання здійснюється в поліцейських академіях і в залежності від обраної кар'єри, термін навчання може бути від 4 місяців (для допоміжного співробітника поліції) до 22 місяців (для комісарів).

На підставі аналізу та порівняння освітніх програм з підготовки поліцейських у Франції та Німеччині, можна констатувати, що перелік базових навчальних дисциплін майже тотожний і містить конституційне право, кримінальне право, кримінальне процесуальне право, кримінологію, криміналістику, політологію, поліцейське право, право з безпеки дорожнього руху, професійну етику, психологію та ін. Визначальну роль у практичній підготовці відведено, насамперед, формуванню професійних компетенцій поводження з вогнепальною зброєю. Вони відпрацьовують навички його застосування у виняткових обставинах, вивчають не тільки конструкцію табельної зброї, принцип її роботи та використання у тренувальних стрільбах без стрільби, а й те, яких юридичних вимог

необхідно при цьому дотримуватись. Оскільки вогнепальна зброя використовується у надзвичайних ситуаціях, поліцейські повинні вміти швидко згадувати отримані знання та завжди усвідомлювати наслідки її застосування. Використовуючи незаряджені пістолети, майбутні поліцейські відпрацьовують вилучення, забирання в кобуру та переведення зброї на запобіжник доти, доки рухи не стануть плавними та впевненими. Безпека є головним пріоритетом під час таких вправ, тому курсанти забезпечуються засобами захисту слуху, зору та бронежилетами. Співробітники поліції повинні вміти безпечно реагувати в різних ситуаціях, тому стрілянина відпрацьовується з різних положень, стійок і на різних дистанціях. Крім того, французькі поліцейські виконують стрілецькі вправи, тримаючи в руках багатофункціональну палицю на додаток до пістолета, і це що зумовлено принципом, якого дотримуються французькі інструктори, що спорядження не слід кидати, навіть якщо воно є неефективним для примусове припинення діянь, які містять у собі ознаки порушення, і необхідно використовувати вогнепальну зброю.

Заслуговує на увагу аналіз застосування вогнепальної зброї поліцією в Німеччині, проведений К. Лореєм, Б. Грюнбаумом та А. Герліхом, у якому встановлено, що майже 43,5% опитаних поліцейських заявили, що не рухаються під час стрілянини, 13% рухаються вперед до супротивника, а 30% рухаються назад. У реальних операціях із застосуванням вогнепальної зброї поліцейські переміщаються, оскільки більшість цілей не є статичними, зокрема 86,4% респонденти повідомили, що людина, в яку вони стріляли, рухалася. Відповідно, при навчанні і підтримці професійних стрілецьких навичок приділяється увага досягненню дуже високої точності при стрільбі по цілях, що рухаються [17].

Досягнення балансу між усвідомленням поліцейськими ризиків складності застосування вогнепальної зброї та конкретними діями досягається лише завдяки безпосередньому досвіду роботи з

насильницькими явищами і тому ще не є звичним для багатьох молодих поліцейських, їм потрібне практичне керівництво з боку держави або досвідчених колег. У Франції та Німеччині є обов'язковою щорічні курси підвищення кваліфікації поводження з вогнепальною зброєю і для досвідчених поліцейський, розподілених на три заняття із здійсненням не менше 90 пострілів у Франції, та 30 годин на рік у деяких німецьких землях, що включають 70–80 пострілів.

У цих країнах на низку державних інституцій покладено функції вогневої підготовки поліцейських. У Франції така діяльність реалізується на трьох рівнях: Поліцейською академією, на яку покладено загальне керівництво підготовкою поліцейських, включаючи стрілянину з пістолета; Національним стрілецьким центром, який входить до складу Поліцейської академії та відіграє центральну роль у навчанні та вдосконаленні стрілецьких навичок новими співробітниками поліції, а також перепідготовкою та регулярним навчанням досвідчених поліцейських кадрів; національними поліцейськими школами, де формуються кадри правоохоронних органів. Вагоме значення у формуванні компетенцій поводження та використання вогнепальної зброї на всіх рівнях покладено на інструкторів Національної поліції, що поділяються на категорії в залежності від своєї спеціалізації. Започаткування у 2023 році посади інструктора з вогнепальної зброї свідчить про значення, яке відводиться цим навичкам поліцейських при виконанні покладених на них функцій у державі.

У Німеччині на систему державних органів, на які покладено функцію підготовки співробітників поліції поводженню з вогнепальною зброєю, впливає її федеративна форма державного устрою, яка передбачає поділ її території на землі, кожна з яких має навчальні заклади (школи поліції), відповідальні за базову та поглиблену вогневу підготовку поліцейських. На загальнодержавному рівні функціонує Федеральна поліцейська академія, до складу якої входять центри для навчання поліцейських поводженню з

вогнепальною зброєю, та Федеральне управління кримінальної поліції, що також здійснює навчання поліцейських у цій сфері.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дослідження ефективності функціонування поліції як державного органу, який має законне право застосовувати примусові заходи, зокрема фізичний вплив, спеціальні засоби, вогнепальну зброю виключно для припинення правопорушень – це не просто підсумовування існуючих кадрових ресурсів поліції, і не лише порівняння статистичних даних. Країна з великою кількістю поліцейських може неефективно використовувати своїх співробітників і може діяти надмірно агресивно, що посилює соціальну напруженість. І навпаки, країна з низьким рівнем злочинності та ефективними процесами може не мати достатньої кількості поліцейських чи ресурсів для реагування на серйозні потрясіння. На результативність діяльності поліції вливає низка чинників, від юридичних до психологічних, зокрема професійна підготовка, яка відіграє ключову роль у становленні досвідченого поліцейського, забезпечуючи формування його професійної компетентності через поєднання теоретичних знань та практичних навичок. Її рівень безпосередньо впливає на те, чи буде зброя використана ним законно, ефективно та вчасно.

Легітимність застосування поліцейськими вогнепальної зброї у Франції та Німеччині чітко регламентована загальним та спеціальним законодавством, у якому закріплено принцип її обмеженого застосування. Прикладом спеціального законодавства є французький Закон про громадську безпеку, який гармонізував приписи, що стосуються співробітників Національної поліції та Національної жандармерії, стосовно застосування ними вогнепальної зброї з метою законної самооборони.

Заслуговує на увагу позитивний досвід Німеччини у складанні щорічних звітів про застосування поліцейськими вогнепальної зброї, напрацьований десятиліттями, та забезпечення до них доступу

громадськості, що сприяє здійсненню ефективного контролю суспільства над діяльністю правоохоронних органів щодо їх права застосовувати примусові заходи.

У перспективі доцільно дослідити: німецький підхід до визначення меж необхідної оборони поліцейського, що допомагає уникати помилок та неправомірності застосування вогнепальної зброї; французький досвід детального розбору кожного випадку застосування зброї для корекції подальшого навчання тощо.

Література

1. Деканоідзе Х., Хелашвілі М. Системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ. Київ, 2018. 164 с.

2. Лопаєва О., Бойко О. Система підготовки поліцейських в Україні та закордонний досвід. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2023. Vol. 2, № 2. С. 56–62. DOI: 10.46299/j.isjel.20230202.07

3. Швець Д.В. Особливості професійної підготовки поліцейських: порівняльний аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія: Право*. 2018. Вип. 25. С. 14–17. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/8263 (дата звернення: 20.01.2026).

4. Hashenko S. V., Ivashchenko S. M. International experience of law enforcement activities and its reflection in fire training. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 591–594. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-3/142

5. Васильєва В. І., Моргунов О. А. Аналіз принципів підготовки поліцейських України та країн Східної Європи. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : матеріали конференції (Харків, 31 травня 2019 р.). Харків, 2019. С. 32–34. URL:

https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/3.pdf (дата звернення: 20.01.2026).

6. Polizei in Deutschland. *Statista – Statistiken und Forschung zu sozialen Themen. Kapitel Kriminalität, Recht & Justiz*. URL: https://de.statista.com/themen/8176/polizei/#topicOverview (дата звернення: 20.01.2026)

7. Vollzeitäquivalent der Beschäftigten im Aufgabenbereich Polizei in den Kernhaushalten des Bundes und der Länder und der Länder, 30. Juni 2024. *Statistisches Bundesamt*. URL: https://surl.li/auyhaz (дата звернення: 20.01.2026).

8. Countries in the world by population. *Worldometersnited – pre-video website.* URL: https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/ (дата звернення: 20.01.2026).

9. Offizielle Statistik zu Polizeischüssen (1984–2024). URL: https://polizeischuesse.cilip.de/statistik (дата звернення: 20.01.2026).

10. La Police Nationale Française, Police Municipale, Gendarmerie Nationale / Police-Nationale.net est un site privé non-officiel. URL: https://www.police-nationale.net/police-nationale/ (дата звернення: 20.01.2026).

11. Rapport annuel de l'inspection Générale de la Police nationale 2024 / Ministère de l'Intérieur. URL: https://www.vie-publique.fr/files/rapport/pdf/300479.pdf (дата звернення: 20.05.2026).

12. Gesetz über den unmittelbaren Zwang bei Ausübung öffentlicher Gewalt durch Vollzugsbeamte des Bundes, 10.03.1961. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/uzwg/ (дата звернення: 20.01.2026).

13. Code de la sécurité intérieure: Adopté par ordonnance le 12 mars 2012. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025503132/ (дата звернення: 20.01.2026).

14. Relative à la sécurité publique: Loi №2017-258 du 28 février 2017. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000034104023/ (дата звернення: 20.01.2026).

15. Rapport d'information sur la hausse du nombre de refus d'obtempérer et les conditions d'usage de leurs armes par les forces de l'ordre: Enregistré à la présidence de l'assemblée nationale le 29 mai 2024 / par la commission des lois constitutionnelles, de la législation et de L'administration Générale de la République. URL: https://surl.lu/pfhecc (дата звернення: 20.01.2026).

16. Методичні підходи до формування навичок безпечного поводження зі зброєю та викладання вогневої підготовки здобувачам вищої освіти / І.М. Луценко, О.М. Нестеренко та ін. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2025. Вип. 16. DOI: 10.5281/zenodo.15039197

17. Clemens Lorei C., Grünbaum I., Gerlich A. Zu verschiedenen Taktiken beim polizeilichen Schießen: Polizei Info Report. 2024. URL: https://ksv-polizeipraxis.de/zu-verschiedenen-taktiken-beim-polizeilichen-schiessen/ (дата звернення: 20.01.2026).

References

1. Dekanoidze, Kh., & Khelashvili, M. (2018). Systemy osvity ta pidhotovky politsii v rehioni OSCE. Kyiv, 164 p. [in Ukrainian].

2. Lopaieva, O., & Boiko, O. (2023). Systema pidhotovky politseiskykh v Ukraini ta zakordonnyi dosvid. *International Science Journal of Education & Linguistics*. Vol. 2, № 2. Pp. 56–62. DOI: 10.46299/j.isjel.20230202.07 [in Ukrainian].

3. Shvets, D. V. (2018). Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky politseiskykh: porivnialnyi analiz. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N.Karazina. Seriia: Pravo. Vyp. 25. Pp. 14–17. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/8263 [in Ukrainian].

4. Hashenko, S.V., & Ivashchenko, S.M. (2024). International experience of law enforcement activities and its reflection in fire training. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 3. Pp. 591–594. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/142 [in English].

5. Vasylieva, V.I., & Morhunov, O.A. (2019). Analiz pryntsypiv pidhotovky politseiskykh Ukrainy ta krain Skhidnoi Yevropy. *Pidhotovka politseiskykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy* : materialy konferentsii (Kharkiv, 31 travnia 2019 r.). Kharkivкив, Pp. 32–34. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/3.pdf [in Ukrainian].

6. Polizei in Deutschland. *Statista – Statistiken und Forschung zu sozialen Themen. Kapitel Kriminalität, Recht & Justiz*. URL: https://de.statista.com/themen/8176/polizei/#topicOverview [in German].

7. Vollzeitäquivalent der Beschäftigten im Aufgabenbereich Polizei in den Kernhaushalten des Bundes und der Länder und der Länder, 30. Juni 2024. *Statistisches Bundesamt*. URL: https://surl.li/auyhaz [in German].

8. Countries in the world by population. *Worldometersnited – pre-video website.* URL: https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/ [in English].

9. Offizielle Statistik zu Polizeischüssen (1984–2024). URL: https://polizeischuesse.cilip.de/statistik [in German].

10. La Police Nationale Française, Police Municipale, Gendarmerie Nationale / Police-Nationale.net est un site privé non-officiel. URL: https://www.police-nationale.net/police-nationale/ [in French].

11. Rapport annuel de l'inspection Générale de la Police nationale 2024 / Ministère de l'Intérieur. URL: https://www.vie-publique.fr/files/rapport/pdf/300479.pdf [in French].

12. Gesetz über den unmittelbaren Zwang bei Ausübung öffentlicher Gewalt durch Vollzugsbeamte des Bundes, 10.03.1961. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/uzwg/ [in German].

13. Code de la sécurité intérieure: Adopté par ordonnance le 12 mars 2012. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025503132/ [in French].

14. Relative à la sécurité publique: Loi №2017-258 du 28 février 2017. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000034104023/ [in French].

15. Rapport d'information sur la hausse du nombre de refus d'obtempérer et les conditions d'usage de leurs armes par les forces de l'ordre: Enregistré à la présidence de l'assemblée nationale le 29 mai 2024 / par la commission des lois constitutionnelles, de la législation et de L'administration Générale de la République. URL: https://surl.lu/pfhecc [in French].

16. Луценко, І.М., & Нестеренко, О.М. (n.d.). (2025). Metodychni pidkhody do formuvannia navychok bezpechnoho povodzhennia zi zbroieiu ta vykladannia vohnevoi pidhotovky zdobuvacham vyshchoi osvity. *Pedahohichna akademiia: naukovi zapysky*. Vyp. 16. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15039197 [in Ukrainian].

17. Clemens, L., Grünbaum, I., & Gerlich, A. (2024). Zu verschiedenen Taktiken beim polizeilichen Schießen: Polizei Info Report. URL: https://ksv-polizeipraxis.de/zu-verschiedenen-taktiken-beim-polizeilichen-schiessen/ [in German].